

RABBİMİZDEN AF DİLEYELİM!*

Eüzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn. Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn, seyyidinâ ve senedinâ ve mededinâ muhammedin ve âlihî ve sahibihî ecmaîn, ve men tebi'ahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn.

Emmâ ba'dü, fa'lemû eyyühe'l-ihvân... Feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llâh... Ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llâhu teâlâ aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesetin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin ve sâhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi's-sahîhi'l-muttasili ile'n-nebiyyi salla'llâhu aleyhi ve selleme ennehû kâl:

يُضْمَنُ الْمُقَدَّمُ عَلَى الدَّابَّةِ ثُلُثِي مَا أَصَابَتْ وَهُوَ
رَاكِبٌ وَيُضْمَنُ الرَّدِيفُ الثُّلُثَ

(كر. عن واثلة)

RE. 511/7 (Yudminü'l-mukaddemi ale'd-dâbbeti sülüse y mâ esâbet ve hüve râkibün, ve yudminü'r-redîfi's-sülüs.)

Sadaka rasûlü'llâh, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.

Aziz ve Muhterem kardeşlerim!

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

Allah'ı Teâlâ Hazretleri'nin rahmeti, selâmı, bereketi, ihsânı, ikramı dünya ve ahirette üzerinize olsun... Rabbimiz iki cihanın, saadetine sizleri ve bizleri nail eylesin... Rahmetine dünyada ve ahirette mazhar eylesin...

Peygamber Efendimiz Muhammed-i Mustafa SAS Hazretleri'nin mübârek hadîs-i şerîflerinden bir demet okuyup, dinleyip; tefeyyüz etmek, dinimizi iyi öğrenmek, inceliklerine âşina olmak, Peygamber Efendimiz'in âdâbı ile edeplenmek niyeti ile hadîs-i şerîfleri okuyoruz.

Bu hadîs-i şerîflerin okunmasına ve izah edilmesine başlamazdan önce, Peygamber Efendimiz Muhammed-i Mustafâ Hazretleri'ne bağlılığımızı, sevgimizin, saygımızın, bir nişanesi olmak ve rûh-ı pâkine takdim kılınmak üzere; ve onun cümle âlinin, ashabının, etbâının, ahbabının ruhlarına hediye olmak üzere; sâir enbiyâ ve mürselîn ve cümle evliyâullah ve mukarrabînin ruhlarına ve hâsseten Ümmet-i Muhammed'in müşidleri olan ulemâ-i muhakkıkîn verese-i nebî sâdât ve meşâyih-i turuk-ı âliyyemizin ruhlarına hediye olsun diye;

Bu hadîs-i şerifleri bize kadar nakil ve rivayet eylemiş bulunan bütün hadis alimlerinin ve râvilerin ruhlarına; ve eseri te'lif eylemiş olan Gümüşhaneli Ahmed Ziyâüddin Hocamız'ın ve kendisinden feyiz aldığımız Hocamız Mehmed Zâhid-i Bursevî'nin ruhlarına hediye olsun diye;

Bu beldeleri fetheden fatihlerin, Fâtih Sultan Mehmed Han'ın, şehidlerin, gazilerin, mücahidlerin ruhlarına hediye olsun diye; bu

beldeyi düşmanlardan korumuş ve temizlemiş olan mübareklerin ruhlarına hediye olsun diye; Cümle hayır ve hasenât sahiplerinin ve bilhas- sa içinde toplanıp, ibadet edip hadis-i şerifleri okuduğumuz şu caminin bânîsi İskender Paşa Hazretleri'nin ve tekrar tekrar tamir ve tevsi eyleyenlerin kendilerinin ve geçmişlerinin ruh- ları için;

Uzaktan ve yakından bu hadîs-i şerîfleri dinle- mek üzere gelmiş olan siz mübarek kardeşle- rimizin ahirete göçmüş bütün sevdiklerinin ve yakınlarının ruhları için;

Biz yaşayan müslümanların da Rabbimizin rıza- sına uygun ömür sürüp, sünnet-i seniyye-yi Ne- bevî'ye temessük eyleyip, Kur'ân-ı Kerîm'in yo- lunda yürüyüp, Rabbimizin rızasına vâsıl olup, cennetiyle ve cemâliyle müşerref olmamız için bir Fâtiha, üç İhlâs- ı Şerîf okuyalım, öyle baş- layalım, buyurun:

a. İdarecinin Sorumluluğu

Peygamber SAS Efendimizin mübarek hadîs-i şerîflerinden bir demet okuyup taallüm edece- ğiz, tefeyyüz edeceğiz.

Peygamberimiz Efendimiz SAS, bu okuduğumuz birinci hadîs-i şerîfinde, Vâsile RA'ın nakil ve rivayet ettiğine göre şöyle buyurmuşlar:¹

يُضْمَنُ الْمُقَدَّمُ عَلَى الدَّابَّةِ ثُلْثِي مَا أَصَابَتْ وَهُوَ
رَاكِبٌ وَيُضْمَنُ الرَّدِيفُ الثُّلْثَ

¹ İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LXVI, s.4; Vâsile RA'dan.

RE. 511/7 (*Yudminü'l-mukaddemi ale'd-dâbbeti sülüsej mâ esâbet ve hüve râkibün, ve yudminü'r-redîfi's-sülüs.*) [Bineğin önünde olan, binmiş halde iken, hayvanın yaptığı zararın üçte ikisini; terkisinde olan ise üçte birini tazmin eder.]

“Bir bineğin üstünün ön tarafında, normal eğerli kısmında oturup seyahat eden kimse, o hayvan bir zarara sebep olursa veyahut o hayvana bir şey isabet ederse, onun yaptığı zararın üçte ikisi ona, üçte biri de arkasındaki kimseye gelir.”

Redif dediğimiz, terki dediğimiz kısma, hayvanın arkasına da bazen birisini alırlardı, hayvanın arka tarafına binerlerdi. Böylece tazmin ederler.

Ödenmesi gereken bir zarar verirse hayvan; meselâ gidiyor küpleri kırıyor. Kim ödeyecek? Üçte ikisini eyere binen, üçte birini arkadaki kişi ödeyecek.

Veyahut hayvan kiralık olabilir. Mesela hacca gidiyor olabilirler. Hayvana bir zarar geldi, ödenecek. O zaman paranın üçte ikisini eğerli, üçte birini de arkadaki öder. Çünkü birisi tam istifade ediyor. Ötekisi biraz daha arkada oluyor.

Birisi yönetime sahip, dizginler elinde, dur diyebilir, git diyebilir. Mes'uliyeti biraz daha fazla oluyor. Burada İslâm dininin hakka hukuka verdiği önemi görüyoruz. Vebalin de istifadeye

göre sorumluluğa göre olduğunu anlıyoruz.

Buradan bir başka şeye atlayabiliriz. Bir ailenin içinde en büyük mesuliyet babanıdır çünkü ailenin reisidir. Annenin vebali bundan biraz daha azdır. Çünkü ona mutî olmakla emredilmiştir. Bir devlet başkanının sorumluluğunun haddi hesabı yoktur. İnsanı ite kaka devlet başkanı yapmak isteseler, vebalin çokluğundan dolayı gitmemesi lâzım. Ama güzel bir idare yaparsa, sevabı da ona göre çoktur. Herhangi bir topluluğun başkanı olan kimsenin vebali çoktur. Tâbî olanların vebali ona göre azdır.

Mehmed Zahid Kotku Hocamız Rh.A'in kendi sesinden alınmış kaydı hatırlıyorum:

“—Bir insanın kendisinin şeyhliğe kalkması deliliktir. Görevlendirilmiş olmak müstesna...” diyor.

Müteşeyyihlik diyoruz ya! Bir insan şeyh değil, keyfinden şeyhliğe kalkıyor. Tarikatı bulmuş, iddia ile ortaya çıkmış ama aslında sahih bir el sahibi değil. Salahiyetli değil, icazet almış değil, tamamen divanelik. Dünyasını ve ahiretini mahvediyor.

Ahret yolunun yol kesicileri, dünya yolunun yol kesicilerinden daha büyük zararlara yol açtığından veballeri çok daha fazladır. Çünkü dünyadaki haramî insanın yolunu keser, tabancayı çeker. Eskiden silahı çekerdi, kılıcı çekerdi, mızrağı tutardı, “Çık

paraları!” derdi. Paraları alırsa giderdi veyahut tek olursa öldürürdü.

Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:²

مَنْ قَاتَلَ دُونَ نَفْسِهِ حَتَّى يُقْتَلَ فَهُوَ شَهِيدٌ وَمَنْ
قُتِلَ دُونَ مَالِهِ فَهُوَ شَهِيدٌ

(عبد الرزاق عن ابن عباس)

(*Men kàtele dûne nefsihî, hattâ yuktele, fehüve şehîdün*) “Bir insan kendisini korumak için mücadele etse ve öldürülse, o şehiddir. (*Ve men kutile dûne mâlihî, fehüve şehîdün*) Bir insan malını korumak için öldürülse, o da şehiddir.”

Ölürse ölür. Ne yapalım? Nasılsa bir gün bu can gitmeyecek mi? Ebedî kalacak değil ya, bir yerde gidecek, bir şey sebep olacak. “Baş ağrısı bahane...” derler ya. Veya kaldırımda ayağı burkulur düşer, bahane olur. Veya küçücük bir yara, arı sokması bahane olur.

Adamın birisi arı sokmasından hastanelik olmuş. Zar zor hastaneye götürmüşler, ölümden dönmüş. Doktorlar demişler ki:

“—Senin arının iğnesine karşı hassasiyetin var, alerjin var. Seni arı sokmaması gerekiyor. Kendine dikkat et!”

Bazı romatizmalı kimseler de, “Arı sokması iyi gelir.” diye arıyı dizinin üstüne koyar,

² Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.X, s.116, no:18570; Hâris, *Müsned*, c.III, s.44, no:625; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LIII, s.166, no:11224; Hz. Ali RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.IV, s.425, no:11236; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XXI, s.108, no:23087.

beklermiş. İtiyor kakıyor, arı sokmuyor. Allah'ın hikmeti.

Afyonkarahisar'da anlatmışlardı. Otomobil yolda giderken camın aralığından bir arı giriyor, adamı sokuyor, öldürüyor. Arı sokmasından ölüyor. Baş ağrısı bahane olur.

Otobüsün birinci sırası var, ikinci sırası var. Gazeteler yazmıştı hatırlayacaksınız. Önden bir odun parçası düşüyor, sekiyor, cama geliyor. Camı kırıyor, birinci sıradaki insanları geçiyor. İkinci sıradaki insana vuruyor, öldürüyor. Ecel; onun ölmesi lazımmış.

Bursa Uludağ'a çıkan bir otobüs uçuruma yuvarlanıyor.

Yolcuların hepsi ölüyor. Annesinin kucağından fırlayan çocuk, karların üstünde ağlarken getiriyorlar. O yaşayacak, diğerlerinin vadesi yetmiş. Ecel geldi mi, baş ağrısı bahane...

İnsan malından, canından dolayı mücadele etmeli; ederse şehid olur. Ama âhîret yolunu kesen kimse, bir insana yanlış bilgiler verirse, itikad bozuk olursa, gidilen yol yanlış olursa, ebedî hüsrana uğrattığı için büyük vebali, cezası var.

“—Bu adam aldatıyor da, ötekisinin kabahati nedir?”

O da sapmayacak. Allah herkese sapmaması için akıl nimeti vermiş. Vebali de, sorumluluğu da akıllı insana vermiş. Akılsız insanın sorumluluğu yok, divanelere vebal yok...

Divâne râ kalem nîst

Farsça böyle bir beyit de var. Bizim eski dervişler de bilir; böyle bir ilâhi de vardır.³ Deliye mesuliyet yok ama, akıllıya var! Aklının gereğini yapacak, doğru yolu bulacak. Yanlış yere saplanmayacak, yanlış insana kapılanmayacak. Yanlış itikattan kendisini kurtaracak, hak yolunu bulacak. Her insan buna mecbur, vazifesi.

Dağın başındaki insan bile Brezilya'nın ormanındaki vahşi bile Allah'ın varlığını bilmekle mükelleftir. Ama İslâm'ı tanıyamamış; İslâm şeriatinden haberdar olamamışsa o ayrı. Allah'ın varlığını bilmekle mükelleftir. Kitaplarımız böyle yazıyor.

Demek ki, “Nimetler külfetlere göredir, külfetler nimetlere göredir.” diye bir kaideden yola çıkarak; “Devenin ön tarafında oturup sefa sürmesi güzel ama sorumluluk çok oluyor. Başkan olmak kolay ama sorumluluk çok oluyor.” diye sözü çeşitlendirdik. Hepsi doğrudur. Hepsi hadislerden alınmıştır.

Allah, içimizdeki sorumluluk sahibi olanlarımızı, sorumluluğunun idraki içinde, Allah'ın rızasına uygun hareket etmeye muvaffak eylesin... Rızasına aykırı işler yapmaktan hıfz eylesin...

³ *Bu aşk bir bahr-i ummandır,*

Buna hadd ü kenar olmaz; Delilim sırr-ı Kur'andır, Bunu bilende ar olmaz!

Eğer âşık isen yâre, Sakın aldanma ağıyâre, Düş İbrâhim gibi nâre, Bu gülşende yanar olmaz!

Kıyamazsan baş ü cana, Uzak dur girme meydana, Bu meydanda nice başlar Kesilir, hiç sorar olmaz!

Seyfullah sözünde mesttir, Şeyhinden aldığı desttir, Divane-ra kalem nist'tir, Ne söylese kanar olmaz!

Çünkü ötekilerin vebali de ona yüklenir.

Peygamber Efendimiz SAS'ın hükümdarlara yazdığı mektuplar var. Peygamber Efendimiz SAS, cümle cihan halkını hak yoluna çağırmakla vazifeli olduğu için, alemlere rahmet olarak indirildiği için, civardaki devletlere mektuplar yazdı.

Bizim şimdi oturduğumuz bu diyarlar, o zaman Bizans İmparatorluğunun topraklarıydı. Burada da Peygamber Efendimiz SAS'ın muasırı olarak Heraklius isminde bir hükümdar hüküm sürmekteydi.

Bu *Heraklius* kelimesinin sonundaki *us* takısı “müzekker takısı” oluyor, Arapça'da Hirakl diye geçer. Yalnız bunu da doğru okuyamazlar, “Hirkal” yazarlar. Aslı Heraklius'tur. Peygamber Efendimiz SAS ona mektup yazmış, şöyle diyor:⁴

أَسْلِمُ تَسْلَمُ يُؤْتِكَ اللَّهُ أَجْرَكَ مَرَّتَيْنِ

(ن.حم.ق. عن أبي سفيان)

(*Eslim*) “Müslüman ol, (*teslem*) selâmete erersin.” Hem dünyada sâlim olursun hem ahirette cennetlik olursun, selâmete erersin, ebedî saadete erersin. (*Yü'tike'llâhu ecrake merreteyni*) “Allah sevabını sana iki kat,

⁴ Buhârî, *Sahîh*, c.I, s.8, no:6; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.262, no:2370; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.VI, s.190; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IX, s.177, no:18388; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâ-miyyîn*, c.IV, s.216, no:3132; Abdü'rRezzak, *Musannef*, c.V, s.344, no:9724; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.311; Ebû Avâne, *Müsned*, c.IV, s.268, no:6726; Tahavî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.V, s.6; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan

Kenzü'l-Ummâl, c.IV, s.384, no:11035.

katmerli olarak verir.” Bir senin kendinin müslüman olma sevabın, bir de çevrendeki insanların; “Hükümdarımız müslüman oldu.” diyerek müslüman olmalarıyla onların sevabını da alacaksın. Eğer kabul etmezsen, sana tabi olanların veballeri de üzerine yüklenecek.” diye bildirdi.

Nitekim de öyle oldu; kabul etmeyince bütün diğer kabul etmeyenlerin veballerini yükledi.

Belki böyle büyük işler, hükümdarlık gibi büyük sorumluluklar bizde yoktur ama içimizde müdür olanlar vardır, öğretmen olanlar vardır. Çok sayıda aile reisi vardır, değil mi? Ailenin vebali babaların omzundadır. Hanımının, çocuklarının, maiyetindeki insanların Müslümanlıkları, eğitimi onlardan sorulur. Onun için veballidir.

Evet, son söz onundur, aile reisi odur ama o reisliğin bir de bu taraftan sorumluluğu vardır. O sorumluluğun şuurunda olalım. Sözümüzün geçtiği bütün insanları, Allah’ın istediği şekilde yönetmeye gayret edelim, günahlardan korumaya gayret edelim! Yanlış yola düşmesine engel olmaya çalışalım! Yoksa zararın büyüğünü bize ödetirler, sorumlu olana ödetirler.

Rabbimiz bizlere sorumluluk verdiği gibi, o sorumluluğun gereği olan güzel bir idare yapma meziyetini, kabiliyetini lütfetsin ve bu sorumluluklarımızı alnımızın akı ile eda etmeyi nasib eylesin...

b. Abdesti Bozan Şeyler

Beyhakî Ebû Hüreyre RA’dan rivayet etmiş.

Bu hadis-i şerifte Peygamber SAS Efendimiz, nelerin abdesti bozduğunu anlatıyor. Buyuruyor ki:⁵

يُعَادُ الْوُضُوءُ مِنْ سَبْعِ إِقْطَارِ الْبَوْلِ وَالِدَّمِ السَّائِلِ
وَالْقَيْءِ وَمِنْ دَسْعَةٍ يَمْلَأُ بِهَا الْفَمَ وَالنَّوْمِ
الْمُضْطَجِعِ وَقَهْقَهَةِ الرَّجُلِ فِي الصَّلَاةِ وَمِنْ
خُرُوجِ الدَّمِ

(ق. وضعفه عن أبي هريرة)

RE. 511/8 (Yüàdü'l-vudüü min seb'in: İktâri'l-bevli, ve'd-demi'ssâili, ve'l-kay'i, ve min des'aten yemleü bihe'l-femü, v'en-nevmi'lmudtacıi, ve kahkaheti'r-raculi fi's-salâti, ve min hurûci'd-demi.)

Biliyorsunuz, bizim dinimiz ibadet için abdest almayı farz kılmış. İbadet farz, ibadet için de abdest farz. Abdest almanın kendi içinde ayrıca farzları var. Abdest almadan ibadet olmaz.

“—Hocam, aynı şeyi ben de yapıyorum. O eğiliyor ben de eğiliyorum, o secde ediyor ben de ediyorum, o okuyor ben de okuyorum.”

Ama abdest alacaksın. Abdest almak namazın anahtarıdır. Bir yere anahtarsız girilmediği gibi, abdestsiz de namaza girilmez.

⁵ Nasbü'r-Râye, c.I, s.44; ed-Dirâye, c.I, s.33, no:25; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IX, s.335, no:26309; Câmiü'l-Ehâdis, c.XXIV, s.151, no:26850.

“—Ben kıldım oldu.”

Kıldın ama olup olmadığını Allah bilir; tabii ki olmadı. Bektâşîye:

“—Abdestsiz namaz olur mu?” demişler.

“—Ben kıldım da oldu.” demiş.

Mesele kılmaksa, kıldın ama olmadığı muhakkak... “Oldu” sözü yanlış. Abdestsiz olmaz! Abdestli olacak.

“—Bir insan abdest almışken, abdesti varken neden bozulur?”

“—Hocam ilmihali açar bakarsınız. *Büyük İslâm İlmihali*’ni açar bakarsınız.”

İlmihalde yazıyor ama o bilgiler ilmihale nereden geliyor?

Peygamber Efendimiz SAS öğretiyor, hadîs-i şerîflerle tavsiye ediyor, bildiriyor da oradan biliniyor. İşte onun için bunlar kaynaktır. Biz bunları okuduğumuz zaman bilgilerimizin delillerini, kanunları, esaslarını öğrenmiş oluyoruz.

Bu hadis-i şerifte Efendimiz’in ifadesi şöyle:

(*Yüàdü’l-vudüü min seb’in*) “Alınmış olan bir abdest, şu yedi sebepten dolayı bozulur, tekrar almak icap eder.”

“—Abdest almıştım.” Almıştın ama bozuldu.

Şu sayacağımız yedi sebepten dolayı abdest bozulur:

1. (*İktàri’l-bevli*) “İdrarın damlamasından, idrar çıkmasından bozulur.”

Biliniyor ki, büyük abdestten ve küçük abdestten bozulur. Ama damlamasından da bozulur. Burada zaman zaman hatırlatıyorum; ben kendimi bu hususta biraz eksik hissediyorum, üzülüyorum. Aslında fıkıh hadislerini çok geniş öğretmemiz lazım ama itikad hadisleri daha önce geldiği için orada geniş geniş duruyoruz. Böyle her şeyi güzel yapmayı cemaate öğretmemiz lâzım. Vakit az olduğundan dolayı üzerinde duramıyoruz ama, önemli olduğundan dolayı hep söylerim.

Mesela, bizim erkek kardeşlerimiz abdest alıyor. Tuvalete girer, küçük abdestini yapar, kalkar yürür gider. Halbuki beklemek lazım, o damlaların kesilmesine dikkat etmek lazım. Çünkü kalktığı zaman birkaç adım attı mı, birikmiş olan damlalar çıkar. Baksa orada ıslaklığı görür. Erkek de görür, kadın da görür. Tam kesildiğine dikkat etmek lâzım!

Buna *istibrâ* deniliyor; tam berî olmak demek. Damlaların kesildiğini anlamak lâzım! Sıvazlamak, yıkayıp kurulamak gerekiyor.

Bir insan küçük abdestini yapıyor, geliyor, oturuyor, abdest alıyor, kalkıyor. “Ceketimi alayım!” derken, “Bir adım atayım!” derken, “Pabucu çıkarayım!” derken, biraz sert bir hareket yapınca, bu sefer o insanın idrar kesesinden dışarıya kadar giden yoldan damlalar dışarı çıkar.

Bir doktor anlatmıştı ama benim hatırımda pek kalmadı, idrar yolu kavisliymiş; doğrudan doğruya gitmezmiş. Herhalde deveboynu gibi

kıvrımlı bir şeyi varmış. Bu tuvaletlerin altındaki, eğri boyun kısmı gibi demek ki... Oraya birikmiş olan bu sular, yani idrar damlaları dışarı çıkar. Oysa, abdest aldım sanırsınız; içeriye girer namaz kılırsınız ama namaz olmaz. İdrarın damlamasından, dışarı çıkmasından abdest bozulur; onun için çok dikkat etmek lazım, temiz olmak lazım!

Şimdi işler biraz kolaylaşmıştır. Herkesin cebinde kâğıt mendiller oluyor. Temizliğin şartları da daha kolaydır. Su var; eskiden su da her yerde bulunmazdı. Hatta yüznumara da bulunmazdı. *Helâ* diyoruz, yani harice çıkar giderdi.

Arapçada *helâ* ne demek? Boşluk demek. Tenha yere gittim demek. Ama biz onu tuvalet mânasında kullanmışız. *Helâ*, *mele*'in karşılığıdır. *Mele*', topluluğun, kalabalığın olduğu yer.”

“—Adam (*alâ meleî'n-nâs*) herkesin toplu olarak bulunduğu bir yerde, şöyle şöyle yanlış bir iş yaptı.” denir. “Herkesin gözü önünde, kalabalığın gözü önünde olmak, kalabalıkta...” demek. *Helâ* ise, “Tenha yer, yalnız yer...” demek. Bir insan “Dur benim bir işim var!” diyor, تنها bir yere yürüyüp gidiyor. Def-i hâcet ediyor yani ihtiyacını görüyor.

Dedelerimiz, mübarekler çok titizlermiş. Allah cennette kavuştursun bizi. Mübarekler çok temiz insanlarmış. Güvercinler gibi hamamdan çıkmazlarmış. Bursa'da hamam, İstanbul'da hamam, Sofular'da hamam, her yerde hamam.

Kubbeli kubbeli hamamlar... Neden?

“–Temizlik olsun.” diye.

Hatta bir paşa bir vezir bir cami yaptırdı mı ne yaparmış?

“–Gusül icap ederse, gusül abdesti alsınlar.” diye yanına bir hamam koyarmış.

Daha sonra yanına bir aşevi, bir hastane, bir medrese, bir misafirhane, bir kervansaray koyarmış. Bir sürü de vakıflar vakfedermiş.

“–Bunların gelirleri buraya gelecek, kandillerinin yağları şuradan sağlanacak, buraya gelen misafirlere ikramlar şuradan yapılacaktır.” dermiş.

Bunların, bu vakıfların devam etmesi lazımdı ama devam etmedi. Devam ettirmeyenlere, dünyanın ahiretin büyük veballeri, mesuliyetleri yüklendi. Çünkü bir akit bozuluyor. Ticarî bir akitte birisi bir yanlış yaptı mı doğru karakolu sonra mahkemeyi boyluyor. Şimdi, “O vakfı yapan insanlar gitti.” diye, onların bütün düzenlerini bozuyorsun, malının gelirini kullanmıyorsun. Çok büyük vebal!

Bu vakıfların yönetiminde olan, devletin yönetiminde olan kimseler vakıfların üzerine titremeli. Vakıf malını çarçur etmemeli.

Vakıf, o malını korumalı. Camilerin kenarlarında görürüz; medreseler kalmamış, camilerin malları yağmalanmış.

Şimdi ben Bursa’da bakıyorum, Ulucami’nin önünden cadde geçiyor, Yıldırım Sultan. Yıldırım

o camiye yaptığı zaman, caddeyi öyle mihrabın önünden geçirir miydi? Kim bilir o Ulucami'nin önünde ne kadar geniş bahçesi vardı. Yağma Hasan'ın böreği; hepsi gitmiş. Caddeyi oradan geçirmişler, karşı tarafında Sümerbank binası yapmışlar. Sen řu caminin avlusunun duvarını doğru düzgün yap. Avlunun öbür tarafında caddenin yap, oradaki evleri yaptıрма. Çınar Oteli vesaire, onları yaptıрма!

Vakıflara dikkat etmek lâzım, etmemişler. Etmeyenlerin hepsi, o vakfa dikkat etmemenin vebalinden dolayı cayır cayır yanacak, yanıyor da. Hadîs-i şerîflerde öyle bildiriliyor. Allah-u Teâlâ Hazretleri emanetlere riayet etmeyi nasib eylesin...

Bu, temizlikten abdest almaktan bahsettik de oradan açıldı. Eskilerimiz temizlik olsun diye hamam koymuş, abdest alma yerleri koymuşlar. Temizliğe de son derece riayet etmişler. Ama bir de başka diyarları düşünün. Bilmiyorum cemaatimiz başka diyarlara, nereye gitmiş olabilir? Mesela Hicaza gitmiş olabilir. Karayolu ile Hicaza gittiyseniz, yolda abdest almak icap ettiyse, şap gibi yandınız, tabir öyle. şap gibi yandınız.

Neden? Abdesti nerede bozacaksın, nerede alacaksın? Allah'ın yolu...

Biz seneler önce ilk defa hacca gidiyoruz; yedi arabaydık. Suriye'den geçtik, Ürdün'den geçtik. Biz alışmışız, benzin istasyonlarında her türlü ihtiyaç var. Öbür tarafta acısını çektiğim için istedikleri paraları onlara kucak

kucak veriyorum. Orada benzin istasyonlarında tuvalet yok.

Hatta tehlikeli yer olduğu için benzin istasyonunda fazla bile durdurmuyorlar. Benzini aldın mı “Yallah!” diyor. “Hadi bakalım çık, git buradan.” “Biraz kenarda durayım, camı sileceğim.” desen kabul etmiyor. “Yok, ileride” diyor. Tuvalet hiç yok. Pekiyi, ne olacak? Çocuk var, kadın var, ihtiyar var. “Bu işi görmek için yer, mahal nerede?” diye soruyorsun. “Dara!” diyor. Dara “hariç” demek. “İşte her yer geniş, git gidebildiğin kadar.” demek istiyor.

Sübhanellehu! Biz müslüman Türkler temizliğe, titizliğe alışmışız; utanıyoruz, sıkılıyoruz. Oralarda öyle açıkta olur mu?

“—Hariç! Çıktın mı tamam.” diyor.

Ben onu bildiğim için “Bir sahra tuvaleti yapayım.” diye dört tane kazık hazırladım, örtü hazırladım. Arabanın üstüne koydum, dört direkli ama meğer tuvaleti yapmak bile ne ustalıklar istiyormuş. Ben sanıyordum ki kumun içine soktuğum zaman girecek; girmiyor. Girse durmuyor, rüzgâr var. Meğer kazığı oradan iple bağlayacakmışsın, öte yana çakacakmışsın, dört bir yanından gerdirecekmişsin.

Hâsılı insan anlıyor ki temizlik titizlik hususunda dedelerimiz bizim memlekette çok güzel tedbirler almışlar. İnsan başka yerlerde o konforu göremeyebiliyor. Allah dedelerimizden razı olsun. Bütün müslümanlara da temizlik, titizlik, nezaket, zarafet nasip eylesin.

Hıristiyanlardan, gayrimüslimlerden duyuyoruz;

kışlalarda duş yerlerinin kapısı penceresi olmazmış. Toplu halde duş yaparlarmış. Zaten Batıda tuvalet olmadığını biliyoruz. Son zamanlara kadar Versay Sarayı'nda bile olmadığını biliyoruz. Almanya'nın eski evlerine gittiğimiz zaman, koridora bir tane tuvalet koyduklarını, bütün ailenin oradan faydalandığını gördük.

Dedelerimiz iyi Müslümanlarmış; temiz, nazik, kibar insanlarmış. Sonra tuvaletin bahçenin öbür ucunda olması ne kadar güzel bir şey biliyor musunuz? Bir kere evleri bahçeliymiş; bahçenin ta öbür ucunda bir tuvalet varmış, oraya kadar gidiyorlarmış. Ne güzel! Ne koku gelir ne ses gelir. Ne kadar güzel! Sonra oradan buraya kadar yürüyünce 40 adım olur, 50-60 adım olur; abdest bozduktan sonraki durum da garantiye alınır.

Şimdi adam alafranga tuvalette abdestini bozuyor, yanındaki lavaboda abdestini alıyor. İki adım bile atmadı. Daha ayağını lavaboya kaldırırken veya indirirken abdesti bozuluyor.

Bunları niye bu kadar detaylı anlattım? Allah dedelerimize rahmet etsin! Bir, onlara böyle rahmet okumayı seviyorum, onun için...

İkincisi, küçük gibi görünen işten dolayı ibadetlerimiz kabul olmayabilir. Şu abdest alma işine çok dikkat edelim. Abdest bozma işine dikkat edelim. Kendimizi aldatmayalım. İyice işin bittiğine emin olalım, hiç kalıntısı olmadığını bilelim. Biraz dolaşalım sonra abdest alalım.

Ama bunu vesveseye kadar vardiirmayalim. Bir de isin o tarafı var. “Bir insana küçük abdestinden dolayı vesvese vermekle vazifeli özel şeytanlar olduğunu” hadîs-i şerîflerden biliyoruz. Geliyor; “Abdestin kaçtı kaçmadı, kaçmadı ama kaçır gibi oldu” diye vesvese veriyor.

Birisi abdest almış, namaza durmuş. Bozmuş namazı, yeniden abdest almış. Yeniden namaza duracak, dönmüş bir daha abdest almış. Peygamber Efendimiz SAS Efendimiz:

“—Ne oluyor?” diye sormuş.

“—Kaçtı gibi geliyor.” demiş.

“Gibi gelmek” yok. İslâm’da böyle bir şey yok. Çünkü bunun kapısını açtın mı vesvese insanı deli divane etmeye kadar götürür. Öyle bir şey yok, gibisi yok! Onun üzerine Peygamber Efendimiz SAS diyor ki:

“—Ey filanca! Kaçtı gibisi yok, kokusunu veya sesini duymadıkça abdestin bozulmaz.”

“İşte orada bir kıpırdama oldu gibi, acaba kaçtı mı?” Vesvese vermek için “Galiba benim abdestim kaçtı” dedirtmek için şeytan oradan kıl çekermiş, damar oynatırmış.

Necip Fazıl rahmetli de:

“—Vesveseye fırsat vermemek için Peygamber Efendimiz SAS’in hadisine uyararak, velev bir kere de abdestsiz kılmış olsan bile, o abdestle o namazı kılacaksın, tazelemeyeceksin.” diyor.

İnsan zaten abdestsiz olmuyor. Abdestli olduğunu bilen bir insan bozulduğunu düşündüğü

zaman, “*Şek ile yakîn zâil olmaz!*” kesin bildiği şey şüphe ile zâil olmaz.

Bu, tahmininizden de yaygın bir vesvese mevzuudur. Bizim talebelerden gençlerden biliriz ki talebeye “Aman biraz idrarına dikkat et.” dedi mi ona dikkat ederken abartır. Bu sefer bu tarafa, vesveseye kayar. O ifrattan, bu tefrite düşer. Bu sefer saatlerce abdest alamaz.

“—Nerede bizim Ahmet, Mehmet, Ali, Veli?”

Abdest alıyor. Bekle ki gelecek. İkindinin vakti yaklaşır hâlâ abdest alıyor. Çünkü vesveseye düştü. Vesveseye de düşmeyeceğiz.

Demek ki idrar damlasından, damla kaçmasından abdest bozulur; bir. Böyle bir şey oldu mu abdesti tazelemek lazım!

2. (*Ve'd-demi's-sâili*) “Akan kandan abdest bozulur.”

Tam merdivenin kenarından geçerken şuraya bir yonga battı. Veyahut kedi geldi, bir tırmık attı. Veyahut bir başka şey oldu, iğne battı. Veyahut sivri bir şey battı, çizilen yerden kan çıktı. Abdest bozulur mu?

Bozulmaz. Aktığı zaman bozulur, çıkış yerinden çıkan, taşan, akan kandan dolayı bozulur. Orada toplanan kandan abdest bozulmaz. Burada da öyle diyor.

“—Damlayan idrardan abdest bozulur, akan kandan abdest bozulur.”

“—Elmayı hart diye ısırdı. Elmada kan izi gördü, abdesti bozuldu mu?”

“–Bozulmaz. Akıcılığı belli değil.”

“–Tükürdü, tükürüğünde birazcık kan gördü, bozulur mu?” “–Tükürüğün de ekseriyeti kan olmamışsa bozulmaz. Vesveseye düşmemek için dinimizin ahkâmını bilmemiz lazım.”

“–Birazcık kırmızılık gördü.”

“–Birazcık kırmızılık gördü diye abdesti bozulmaz!” Bunları bileceğiz.

3. (*Vel-kay’i*) “Kusmaktan abdest bozulur.”

Midesi bulandı, yediği dokundu kustu. Kustu mu abdest bozulur.

Yedi şey sayacak ya; bir, idrarın damlası; iki, akıcı kan; üç, kusma.

Yediğini içtiğini kusup midesinden çıkarttı mı abdesti bozulur. Yediği içtiği olmasa, safra çıksa da kustuğu zaman bozulur.

4. (*Ve min des’aten yemleü bihe’l-femü*) “Midesinin kapağı ters açılır, ağzına bir şey gelir. Ağzına kadar dolan şeyden, iç kabarmasından da abdest bozulur.”

Midesinden kopup geldi, çok olmasa az olsa, yine yutarsa bozulmaz.

5. (*Ve’n-nevmi’l-mudtacıi*) “Yaslanılarak yapılan uyuklama, uyuma...”

Mesela benim şöyle oturduğum gibi dik bir vaziyette bir yere dayanmadan otursa uyusa bozulmaz. Çünkü bu vaziyette kendisine hâkimdir, bozulmaz. Ama yaslandı mı, uzandı mı iyice dalar; o uyku abdesti bozar.

6. (Ve kahkaheti'r-racûli fi's-salâti) “Kişinin namazda gülmesi ile namaz bozulur.”

Namazın içinde gülündüğü zaman namaz bozulur. Kişinin kahkahası, sesli gülmesi namazı bozar. Tebessüm ederse bozulmaz. “Kahkaha” diyor, yani sesli gülmesi namazı bozar. Namazın dışında gülerse bozulmaz. Namazın içinde iken namaza gereken saygı gösterilmemiş olduğundan abdest de namaz da bozuluyor.

7. (Ve min hurûci'd-demi) “Ve kan çıkmasından da abdest bozulur.”

Muhtelif yerlerden kan gelebilir. Ağızından, burnundan, kulağından, başka uzuvlarından kan çıktığı zaman abdest bozulur. Bunun sadece bu hadîs-i şerîfte değil başka hadîs-i şerîflerde de nice nice delilleri vardır.

Bizim büyüklerimizin fıkıh kitaplarında bu hususta kararları işte bu hadîs-i şerîflere dayanıyor. Başka mezheplerin bazı hususlarda farkları olabiliyor. Mesela bazı mezhepler “yattığı halde abdest bozulmaz” diyorlar. Onun için bakıyorsun birisi Harem-i Şerîf'te yatmış; ezan okunduğu zaman kalkıyor hemen namaz kılıyor.

Şâfiilerde kan aksa da bozulmaz. Bu hangi delile dayanmışsa? Hadîs-i şerîf burada...

Onlarda kadın eli değse abdest bozuluyor. Mezhepler arasında, hadîs-i şerîfleri anlayışta veyahut başka başka hadislere dayanmaktan dolayı bazı farklar olduğunu böylece öğrenmiş oluyoruz.

c. Köle Azad Edilmesi

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁶

يُعْتِقُ الرَّجُلُ مِنْ عَبْدِهِ مَا شَاءَ إِنْ شَاءَ ثَلَاثًا وَإِنْ
شَاءَ أَرْبَعًا وَإِنْ شَاءَ خَمْسًا لَيْسَ بَيْنَهُ وَبَيْنَ اللَّهِ
ضَغْطَةٌ

(ق. عن محمد بن فضالة عن أبيه)

RE. 511/9 (*Yu'tiku'r-racülü min abdihi mâ şâe; in şâe sülüsen, ve in şâe rubuan, ve in şâe humusen. Leyse beynehû ve beyna'llâhi dağtaten.*)

(*Yu'tiku'r-racülü min abdihi mâ şâe*) “Kişi, kölesinin dilediği kadarını âzad edebilir.” “Seni âzad ettim.” dedi, tamamı âzad oldu, bunu anlıyoruz. Ama bir kısmını da bağışlamak suretiyle âzad edebilir.

(*In şâe sülüsen*) “İsterse üçte birini, (*ve in şâe rubuan*) isterse dörtte birini, (*ve in şâe humsen*) isterse beşte birini âzad edebilir.”

Üçte biri kurtulmuş olur, üçte ikisinin parasını verir. Dörtte birini âzad eder, dörtte üçünün parasını verir, bu mümkün. Tamamının değil de bir kısmınının bağışlanması ödenmesi mümkündür.

⁶ Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VII, s.162, no:7160; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.X, s.274, no:21109; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.IV, s.451, no:7284; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.VI, s.170; Muhammed ibn-i Fudâle babasından.

Köle âzat etmenin sevabı çok ama kişi bazen mecbur kalır, çok imkânı olmayabilir.

“—Üçte birini bağışladım.” der, o da bir sevap;

“—Beşte birini bağışladım.” diyebilir, o da sevap. Onun da mümkün olduğunu anlıyoruz.

d. Dağda Ezan Okuyup Namaz Kılmak

Onuncu hadis-i şerif, Ahmed ibn-i Hanbel, Ebû Dâvud, Neseî, Taberânî, Beyhakî gibi kaynaklarda, Ukbetü’bnü Àmir RA’dan rivayet edilmiş:⁷

يَعْجَبُ رَبُّكَ مِنْ رَاعِي غَنَمٍ فِي رَأْسِ شَطِئَةٍ بِجَبَلٍ
يُؤَذِّنُ لِلصَّلَاةِ وَيُصَلِّي فَيَقُولُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ انظُرُوا
إِلَى عَبْدِي هَذَا يُؤَذِّنُ وَيُقِيمُ لِلصَّلَاةِ يَخَافُ مِنِّي
قَدْ غَفَرْتُ لِعَبْدِي وَأَدْخَلْتُهُ الْجَنَّةَ

(حم. د. ن. ص. طب. ق. الكجى عن عقبه بن عامر)

RE. 511/10 (*Ya’cebü rabbüke min râî ganemin, fî re’si şaziyyetin bi-cebelin, yüezzinü li’s-salâti ve yusallî, feyekülü’llàhu azze ve celle: Unzurû ilâ abdî hâzâ, Yüezzinü ve yukîmü li’s-salâh, yehàfu minnî; kad gafartü li-abdî, ve*

⁷ Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.385, no:1203; Neseî, *Sünen*, c.II, s.20, no:666; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.157, no:17478; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.IV, s.545, no:1660; Taberânî, *Mu’cemü’l-Ke-bîr*, c.XVII, s.301, no:833; Beyhakî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.I, s.405, no:1764; Neseî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.I, s.507, no:1630; Ukbe ibn-i Àmir RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.VII, s.461, no:18948; *Câmiü’l-Ehâdîs*, c.XXIV, s.154, no:26856.

edhaltühü'l-cenneh.)

(Ya'cebu rabbüke) “Rabbin hoşlanır.” demek.

Aceb, Arapçada hoşlanmak, memnun olmak, sevinmek, razı olmak mânasına da gelir. Bizdeki gibi “şaşırmak” mânasından ayrı “beğenmek-hoşlanmak” mânasına gelir. Efendimiz SAS buyuruyor ki:

(Ya'cebü rabbüke min râî ganemin, fî re'si şaziyyetin bi-cebelin) “Senin Rabbin bir dağda bir vadi başında koyun güden bir adamın halinden hoşlanır.” Ne yapar o adam? *(Yüezzinü li's-salâti ve yusallî)* “Namaz için ezan okur ve namazını kılar.”

(Feyekülü'llàhu azze ve celle) Aziz ve celil olan Allah-u Teâlâ hazretleri buyurur ki:

(Unzurû ilâ abdî hâzâ, Yüezzinü ve yukîmü li's-salâh, yehâfu minnî) “Meleklerine der ki: Şu benim kuluma bakın; ezan okuyor, namaz için kamet getiriyor, benden korkuyor.”

Benden korktuğu için dağ başında kendisini kimse görmediği bir halde tek başına ezan okuyor, namaz kılıyor. Kılrsa ne olacak, kılmasa ne olacak? İnsan yok, yalnız, mürailik ihtimali yok. Benden korktuğundan böyle yapıyor. *(Kad gafartü li-abdî, ve edhaltühü'l-cenneh)* Ben onu affettim ve onu cennete dâhil eyledim.”

Muhterem kardeşlerim!

Namazın sevaplarının farklı olduğu yerler vardır; onları bir hatırlatayım. İnsan evde namaz kılrsa bir sevap alır. Camide cemaatle kılrsa 27 kat fazla sevap alır. Onun için camide

namaz kılmaya koşun, camide kılmaya çalışın; planınızı ona göre yapın, işinizi ona göre ayarlayın, hanıma ona göre talimat verin. “Hanım, ben yatsı namazına gideceğim, ben akşam namazını camide kılacağım. Sofrayı ona göre hazırla.” deyin. Namazları camide kılmaya gayret edin.

Sabah namazını camide kılmaya çok çok gayret edin! Çünkü yatsı ile sabah namazının daha büyük fazileti var. Yatsıyı, sabah namazını kılan, bütün gününü sevaplı işlerle geçirmiş gibi ayrıca mükâfat alıyor. Sonra böyle bir dağ başında, şu hadîs-i şerîfte geçtiği gibi ezan okuyup, kamet getirdiğin zaman, sevap 50 kat olur; o da güzel!

Arap kardeşlerimizin hoşuma giden bir tarafı var. Mesela biz Mekke-i Mükerrermeden Ciddeye doğru gelirken “ezan biraz geç okunacak” diye benzin istasyonundan hareket ettik, bir alışveriş ettik, “Daha namaza beş on dakika var, yolda kılarız.” dedik. Keşke camide kılsaymışız, bilemedik. Biz camiden çıktık, baktık hemen yolun kenarına arabalarını park ediyorlar, saf bağlıyorlar; üçer, beşer, yedişer kişi, namazı evvel vaktinde kılıyorlar.

Suudî kardeşlerimizin çok güzel âdetleri var. Hemen evvel vaktinde kılıyorlar. Biz olsak;

“—Araba gideceği yere gitsin de ondan sonra kılarız, daha yatsıya çok var.” deriz.

Bu bizim yanlış bir hareketimiz. Böyle yapmamamız lazım. Benzin istasyonunu beklemiyor; direksiyonu kırıyor, yolun dışına çıkıyor, evvel

vaktinde namazlarını kılıyorlar. Arabası olan kardeşlerimiz arabalarına, kolay çıkacak bir yere birkaç kişilik güzel seccade koysunlar. Namazın vakti gelir gelmez hemen seccadeyi yaysınlar, ezanı okusunlar, kameti getirsinler, cemaat olsunlar, namazlarını kılsınlar. Sevabı 50 kat fazla, kaçırılacak gibi değil.

Kudüs-i Şerîfte kılınan namaz beş yüz misli sevap... Allah orayı da kurtarsın, zalimlerden kurtarmayı bize nasib eylesin...

Peygamber Efendimiz SAS'ın Mescid-i Saadetinde, Medine-i Münevvere'de bin misli sevap. Kâbe-i Müşerrefe'nin etrafını çeviren, o mübarek mescidde kılınan namaz da yüz bin mislidir.

Onun için oraya gidenler; haccedenler, umre yapanlar, namaz kılanlar yaşadı. Oralara gidip de çarşılarda pazarlarda vakit geçirenler de büyük mahrumiyete uğradılar. Her yerde çarşı var. Belki oradaki şeylerin daha âlâsı burada var. İnsan orada çarşıya pazara gider mi?

Benim elimde salâhiyet olsa, Mekke-i Mükerrime'de, neredeyse alışveriş yapacak çarşı bırakmam. Çarşığı Harem-i Şerîf'in hudutlarına atarım. Cidde'ye giderken oraya uğrasın, alışverişini yapsın. Çünkü şeytan, bizim hacıları "ticaret ve alışveriş" diye çok aldatıyor. Bizi de aldatıyor; "Zemzemlik alacağım, hurma alacağım, kumaş alacağım, hediyelik alacağım..." derken çok vakitler çarşı pazarda veyahut boş şeylerle zayi oluyor.

Orada yüz bin misli sevap; sevap da fazla günah da fazla... Orada bir edepsizliğin cezası da yüz

bin misli fazla... Oraya edeple gitmek, edeple ibadet etmek, edebe riayet etmek lazım!

e. Allah Mağfiret Dileyen Kulundan Hoşlanır

Ahmed ibn-i Hanbel'in Hz. Ali Efendimiz'den rivayet ettiği hadîs-i şerîfte Peygamber Efendimiz SAS'in ifadesi şöyle:⁸

يَعْجَبُ الرَّبُّ مِنْ عَبْدِهِ إِذَا قَالَ رَبِّ اغْفِرْ لِي
وَيَقُولُ «عَلِمَ عَبْدِي أَنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ غَيْرِي

(حم. عن علي)

RE. 511/11 (*Ya'cebü'r-rabbü min abdihi, izâ kâle: Rabbi'ğfirlî! Ve yekülü: Alime abdî, ennehû lâ yağfiru'z-zûnûbe gayrî*)

Sadaka rasûlü'llâh, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.

(*Ya'cebü'r-rabbü min abdihi*) “Rabbimiz kulu-
nun şu halinden hoşlanır. (*İzâ kâle: Rabbi'ğ-
firlî*) ‘Yâ Rabbi, sen beni mağfiret eyle!’ de-
mesinden Rabbimiz hoşlanır. *Rabbi'ğfirlî* dediği
zaman Allah hoşlanır, (*ve yekülü*) ve buyurur ki:
(*Alime abdî, ennehû lâ yağfiru'zzûnûbe gayrî*)
‘Kulum benden gayrisinin, günahını affetmeye-
ceğini idrak etti, bildi.’ der.”

Onun için, biz de Rabbimizden afv u mağfiret dilemeye dikkat edelim. *Rabbi'ğfirlî* diye dua

⁸ Ebû Dâvud, *Sünen*, c.VII, s.174, no:2235; Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.501, no:3446; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.97, no:753; Taberânî, *Dua*, c.I, s.250, no:786; Tirmizî, *Şemâil-i Muhammediyye*, c.I, s.191, no:234; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.20, no:132; İbn-i Asâkir, *Hadîs-i Erbaîn*, c.I, s.41; Hz. Ali RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IV, s.393, no:10275; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XXIV, s.154, no:26855.

edelim.

Bu vesile ile *Rab* kelimesi üzerinde birazcık izahat verebilirim. *Rab* kelimesi büyötmek, yetiştirmek mânâsına geliyor. Mesela paranın fazlalığına *ribâ* deniliyor, faiz demek; paranın artan, fazla olan kısmı...

Bir şeyi büyötmeye de *terbiye* deniliyor. Alıyorsun; yediriyorsun, içiriyorsun, büyütüyorsun. Çocuğun, evlâdın mânevî bakımından da yetiştirilmesi mânâsına geliyor.

Rab, Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin isimlerinden birisi. Çünkü Allah-u Teâlâ Hazretleri bizleri yoktan var eyledi, yarattı; yaşatıyor, besliyor, büyütüyor. Küçücükken kocaman oluyoruz, bir zerre iken kocaman bir varlık oluyoruz. Nice nice nimetler bahşediyor. İnsanı besleyen, büyüten, geliştiren, yetiştiren, nimetlendiren, rızıklandıran o olduğu için, Allah-u Teâlâ Hazretlerinin sıfatlarından, Esmâül-Hüsna'sından biri de Rab oluyor. Bizi yaratan, yaşatan, besleyen, geliştiren, maddî mânevî gelişmemizi lütfeden Rabbimiz.

“—Yâ Rabbi, bizi mağfiret eyle!” diye seslendiğimiz, niyaz ettiğimiz zaman;

“—Kulum benden gayrisinin onun günahını affetmeyeceğini anladı, bildi.” diye sevinir hoşlanır.

İşte bu duygu son derece önemli. Kulun,

kendisini yalnız Allahu Teâlâ Hazretleri'nin affedeceğini bilmesi, fevkalade önemli bir hadise oluyor.

f. Günahkârların Azabı

Enes RA tarafından, Peygamber Efendimiz SAS'den şöyle rivayet edilmiş:⁹

يُعَذَّبُ الْمُذْنِبُونَ فِي النَّارِ عَلَى قَدْرِ نُقْصَانِ
إِيمَانِهِمْ

(ك. فى تاريخه عن أنس)

RE. 512/1 (*Yuazzebü'l-müznibûne fî'n-nâr, alâ kaderi nuksâni îmânihim*) “Günahkârlar cehennemde imanlarının noksanlığı kadar azaba uğrayacaklar.”

Muhterem kardeşlerim!

Burada ben bir incelik seziyorum; dikkat edilirse “Günahlarının büyüklüğü nisbetinde” demiyor, “İmanlarının noksanlığı nisbetinde azaba uğrarlar.” diyor. Bir başka hadîs-i şerîfte de şöyle diyor:

“—Zina eden, zina ettiği esnada imanı kendisinde değildir. Çıkıp gider.”

İmanlı olsa imanı ona o günahı yaptırmayacaktır. O anda imanı gitti de o edepsizliği ondan

⁹ Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.IV, s.206, no:6626 ve c.V, s.538, no:9017; İbni Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXV, s.367; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VIII, s.54; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.IV, s.239, no:1067; Enes ibn-i Mâlik RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.XIV, s.636, no:39552; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XXIV, s.155, no:26859.

yapıyor. Kumar oynayan kumar oynadığı esnada; adam öldüren adam öldürdüğü esnada imanı gitmiş oluyor. Günahkârlar da bu günahlarını, imanlarındaki bu gelip gitmeden, zaaftan dolayı yapıyorlar. Onun için, “Cehennemdeki azap görmeleri de, imanlarının noksanı miktarınca olacak!” diye Peygamber Efendimiz SAS o inceliği ifade etmiş. Yani “yaptığı edepsizliğin günahı” ile demiyor, “günahının çokluğu kadar” demiyor, “imanın noksanlığı ile” diyor.

O bakımdan imanımızı takviye etmeye, kuvvetlendirmeye, düzeltmeye, bâtil ve yanlış itikadlardan sıyırmaya, has halis doğru itikada sahip olmaya son derece dikkat edeceğiz. Dedelerimizin en çok dikkat ettiği işlerden biridir.

Bizim dedelerimiz Orta Asya’da iken, Tibet yaylalarından Hindistan’a doğru Hint dinlerini tanıdılar. Hintlilerin Budizm, Brahmanizm ve saire, çeşit çeşit inançlarını tanıdılar. Çinin Pekin şehrini baş şehir yapıp oralara hükümdarlık edip hâkim oldukları zamanlarda Çinin inançlarına sahip oldular, onları öğrendiler, biliyorlar. Zaten kendi mıntıklarında buldukları çeşit çeşit bâtil inançların içinde idiler.

İran’a geldikleri zaman ateşperestlik nedir, onu gördüler. İki tanrı kabul eden düalist dinleri gördüler. Hazar Türkleri 8. Asır’da Yahudiliği kabul ettiler. Hıristiyanlığı tanıdılar; hepsini biliyorlardı, hepsini mukayese etme imkânları oldu. İran’a geldikleri zaman Şia’yı tanıdılar, Şiîliği gördüler; hepsini incelediler.

Hepsi gözlerinin önüdeyken, en doğru inanca sahip olup, Allah'ın rızasını kazanmanın yolunu arayıp hayatlarını öyle tanzim ettiler. En pâk itikada sahip oldular. Ehl-i sünnet ve'l-cemaat, sünnet-i seniyye-i nebeviyyeye yapışmak, tâbi olmak yoluyla hak yolda devam ettiler.

Edebe çok riayet ettiler, merhamete çok önem verdiler, kalp temizliğine fevkalade riayet ettiler. “Kalp yıkmanın, Kâbeyi yıkmak gibi olduğu” duygusunu kitaplarda yaza yaza iyice perçinleştirdiler. İnsanların gönlünü hoş etmenin, hizmet etmenin, ikram etmenin sevabını gönüllere iyice yerleştirdiler.

Dağ başlarında tekkeler yaptılar, gelen geçene bedava yiyecekler verdiler, insanları bedava misafir ettiler. Misafir etmek için birbirleriyle yarıştılar, rekabet ettiler. Bir misafirin bineğini birisi bir taraftan tuttu birisi diğer taraftan tuttu; “Yok bu bizim tekkeye gelecek, biz ikram edeceğiz, önce ben gördüm.” diye münakaşa ettiler. Rabbimizin rızasını kazanmak için neler güzelse onları seçe seçe, en güzellerini yapa yapa yetiştirdiler. Bize de onu öğretiler.

Osmanlı deyince yabana atmamak lazım; derya gibi insanlar, dünya tecrübesine sahip insanlar. Onun için bir insan onlara itiraz edeceği zaman yedi kere, dokuz kere yutkunması lazım. Dediklerini anlayabilmek için 10-15 fırın ekmek yemesi lazım. Osmanlının ne dediğini anlayabilmesi için epeyce seneler geçmesi lazım ki ondan sonra anlayabilsin.

Osmanlının son alimleri Türkiye'den çıkarıldı-

ğı zaman, önce Yunanistan'a oradan da Mısır'a gitmişler. İlimleriyle Mısır'ı fethetmişler. Orada herkes hayran kalmış. Şeyhülislâm Mustafa Sabri Efendi ne derya adammış! Kalemı eline aldı mı herkes karşısında el pençe dururmuş.

Bir Zahidü'l-Kevserî ne mübarek adammış! Bizim Düzce'den yetişmiş bir mübarek ama oraya gittiği zaman Mısır'ı fethetmiş, alimler yetiştirmiş.

Şimdi alimler iki kelimeyi bir araya getiremiyorlar. Onlar gazetelere, mecmualara yazılar yazmışlar, pek çok eser te'lif etmişler. Mütevazi yaşamışlar ama büyük insanlar. Hâlâ Arap diyarlarında "çelebi" mânasına, "çok kibar" mânasına, "Osmanlı" diyorlar. Bir kimseye hitap ederken, (*Ente osmânî*) "Sen Osmanlısın!" desen, sevincinden uçar. "Çok centilmensin!" mânasına geliyor.

Pakistanlıların dedeleri, bizim dedelerimiz için onlar hakkında; "Onlar mübarek insanlardır; hudutlarda Allah yolunda cihad eden, Allah'ın sevgili kullarıdır." diye kaside yazarlarmış, şiirler yazarlarmış. Biz de elimizden geldiğince kötülüyoruz, emanetlerini hor bir şekilde çiğniyoruz.

Ne olurdu bütün evlerimiz cumbasıyla, haremlığı ile selamlığı ile kalsaydı. Şu beton yığınları içinde kalmasaydı. Bu yeni binalar şehrin yeni yerlerinde yapılsaydı. Ben Belgrad'a gittim. Şurası yeni Belgrad, orası eski Belgrad; belli... Allah'ın toprakları geniş; eskiyi yıkıp berbat edeceğine, şehirleri beton yığını haline, nefes

alınmayacak hale getireceğine olduğu haliyle bıraksaydın.

Ben bu caminin bahçesini hatırlıyorum, karşı tarafı hatırlıyorum; şu apartmanların olduğu yer, şu bizim caminin bitişı, yemyeşil bir bahçeydi. Şimdi yıktık, kazdık. Her gelen bir ev yapmış; cemaat onları alıncaya kadar, oradan çıkarıncaya kadar kıyamet koptu. Ne zorluklar çektik.

Aşağıdaki apartmanların yerinde, iki dönüm üç dönüm bahçeler içinde ne güzel ahşap köşkler vardı. Ne olurdu böyle kalsaydı; dedelerimizin ne kadar kibar insan olduğu, ne kadar zarif olduğu, evlerinin ne kadar tatlı güzel olduğu, haremlikli selâmlıklı olduğu anlaşılırdı; hiç iz kalmadı ki hepsi gitti. Ve belki sadece resimlerde kaldı.

Taş binalar olmasa bu binalar da giderdi. Bereket bunları kesme taştan yapmışlar, taşları kurşunla birbirlerine raptetmişler de bunlar kalmış; zelzeleden ve saireden kurtulmuş. Yıkılanları düzlediler de ancak böyleleri kaldı.

O dedelerimiz en sağlam itikadda oldukları gibi biz de Rabbimizden dileriz ki bizi yolların en güzelinde yürüyen kullar eylesin... İtikadın en hasına en hâlisine sahip kullar eylesin... Amellerinin en sevdiğini en güzellerini işleyen kullar eylesin... Ahlâkın en güzeline sahip, en kâmil kulları olmayı nasib eylesin... Ömrümüzü rızasına en uygun şekilde geçirmeyi nasib eylesin... Huzuruna da yüzü ak, alını açık, en sevdiği kulları olarak varmayı nasib eylesin...

Fâtiha-i şerîfe mea'l-besmele!

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN
05. 06. 1988 - İskenderpaşa Camii

[Bütün HADİS DERSLERİNE PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

SERVER
Kürsü